СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 178. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 14-го вересня 1943. No. 178. Jersey City, N. J., Tuesday, September 14, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАКОРДОННА ПОЛІТИКА НА ПЕРШОМУ МІСЦИ В КОНГРЕСІ

ВАШИНГТОН. — Конгрес збирається вівторок на наради. Перед ним багато домашних та закордонних справ. Военна Комісія Репрезентантів домагається скорого полагодження побору батьків. Директор Комісії Робочої Сили Джеймс Ф. Бирнс домагається рішучої засадничої полагоди стабілізації цін, а в міжчасі назріла до полагодження справа, що відноситься до закордонної політики Злучених Держав. Конгресмен Фолбрайт із комісії закордонних відносин вніс резолюцію, щоб конгрес заявився "за створення відповідного міжнародного тіла, яке малоб досить сили завести і втримати справедливий і тривалий мир". Провідники сенату заявляються за те, щоб таку заяву взяти на наради у першу чергу, хоч сенат звичайно виходить перший із пропозиціями в справі закордонної політики.

ЗАПЛАТА МАЙНЕРАМ ВІД ВСТУПУ ДО МІСЦЯ ПРАЦІ ЩЕ МОЖЛИВА.

ВАШИНГТОН. — Між представниками власників копалень мягкого вугля і предсідником майнерської юнії Джаном Луисом ведуться дальші переговори про заплату майнерам за час від вступу до майни. Це булоб полагоджене в той спосіб, що майнерський день мав би тривати 8 і пів годин, замісць теперішнього часу 7 годин. Колиб цю пропозицію принято, то майнери дісталиб по $1.75 підвишки денно. Уряд годиться на зачислення часу дороги в той спосіб, що до дня булаб додана [illegible] година, а це вимагалоб підвишки платні на од[illegible]

ЗГОРІЛА ДО РЕШТИ СТАРА ЗАЛІЗНИЧА СТАЦІЯ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Піддаша на давній стації Пенсилвенійської залізниці при Брод стріт згоріло до решти і тим покінчилося знищення давної стаці, що згоріла в 1924. р. Шкоду оцінюють на чверть міліона долярів. Федеральне Бюро Інвестиґації розпочало слідство, чи тут нема випадку саботажу.

ПРОПОНУЄ УСТАНОВЛЕННЯ РАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕҐІЇ.

НЮ ЙОРК. — Декан факультету для бизнесової адміністрації при університеті Ню Йорк, д-р Велинґтон Тейлор, піддав думку, щоб створити раду економічної стратеґії для післявоєнної акції. Він твердить, що економічні справи після війни будуть мати першенство перед військовими і тому їх треба дбайливо полагоджувати на такій підставі, як у суді, тобто дорогою розправи над проєктами.

НАКАЗУЮТЬ ЦОФНУТИ ЦІНИ ЦІЛИЙ РІК ВСПЯТЬ.

ВАШИНГТОН. — Директор Економічної Стабілізації Фред Винсон видав наказ Бюрови Адміністрації цін підготовити безпроволочно плян цофнення цін вспять до такої висоти, як вони були 15. вересня 1942. р. Цофнення цін відноситься головно до городини, як цибуля, бараболі, фасоля, та овочі. Колиб цей плян введено в життя, він коштувавби річно 100 міліонів долярів і приніс би знижку цін на 4 до 5 відсотків.

ПРОЄКТ ЗАСАДНИЧОЇ ЗМІНИ НАЙМАННЯ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Бернард Бейрук. головний дорадник Бюра Военної Мобілізації Робітників. вийшов з пляном, щоб основно змінити правила наймання робітників до праці. Дотеперішна система виказує такі недостачі, яких не дається змінити. Всі аґенції робочої сили є сконцентровані у Вашингтоні. Вони між собою нераз сваряться, і не знають як поладнати справи. Через те в різних околицях бракує робітників, а в інших є брак роботи. Щоб цього виминути. Бейрук пропонує створити ґеоґрафічні реґіональні робітничі аґенції, які знають відносини в своїх округах і можуть успішно зарадити недостачі робітника.

ДОМАГАЄТЬСЯ ПРОГОЛОШЕННЯ ЗАСАД МИРА НАПЕРЕД.

НЮ ЙОРК. — У Карнеґі Гол відбулася велика конференція над способами заведення тривалого мира. Сенатор Елберт Томес з Юта запропонував, щоб Обєднані Держави уложили наперед умови мира і оголосили їх прилюдно. Він вважає, що засада „безумовної здачі" для Німеччини не є добра, так само, як і „час охолодження" пропонований бувшим президентом Гувером. Добре кожному знати наперед, що його жде, а це улекшить мир. Промовляв теж сенатор Бартон, який поставив резолюцію в сенаті (ч. 114), домаганням, щоб Америка мала право закликати на наради кожної хвилини представників Обєднаних Держав, колиб на це зайшла потреба. Він пригадував, що на цю резолюцію покликувався віцепрезидент Волес у своїй промові в Шікаґо, як підставу введення демократії перед введенням мира.

Секретар Гол заявляється за вжиття сили для вдержання мира

ВАШИНГТОН. — Після дволітної мовчанки секретар стейту Кордел Гол заговорив. Він виголосив по радіо зі сполукою для цілої Америки і для заграниці промову, одобрену наперед президентом Рузвелтом, а в ній проголосив засади, яких Америка хоче придержуватися для втримання мира. Він домагався підтримки для цих засад всіми американцями, без огляду на партійну приналежність. Він дав наголовок своїй промові: „Наша закордонна політика як підстава для наших крайових інтересів". Тема його промови зміряла до того, щоб доказати, що „система зорганізованої міжнародньої співпраці для втримання мира мусить полягати на готовости співділаючих держав ужити сили, коли зайде потреба, щоб втримати мир". Проголошуючи засади вжиття міжнародньої сили для втримання мира секретар Гол тимсамим заявився проти ізоляціонізму. „І тому Америка мусить бути готовою дати підтримку таким плянам, коли на будуче ми маємо найти зараду проти війни", говорив Гол. — Загально панує тут переконання, що це перша промова Гола для проголошення засад тривалого мира. Надіються, що після цієї промови будуть виголошені й дальші.

ВВАЖАЮТЬ РЕЛІҐІЮ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ДЛЯ МИРА

НЮ ЙОРК. — На четвертій річній конференції знання, фільософії й реліґії, що відбувається в Коломбійському університеті, предложили писані пляни для заведення мира представники реліґійних ґруп, а це католики, протестанти й жиди. Усі ґрупи погодилися на засади:

Реліґія є фунтаментом будучого мира. Щоб ця засада була в практиці принята, вона мусить обняти такі правди: 1. що Бог є батьком, а тимсамим Він є авторитетом не лище для одиниць, але і для народів та держав; 2. віра в Боже провидіння історично виказує правильний розвиток людства. 3. Боже синівство людини вимагає признання братерства людей, а з тим і органічної едности і співпраці для осягнення спільної цілі.

Мусоліні має находитись під німецькою охороною, проголосили націсти

БЕРН (Швайцарія). — Німецька офіційна пресова аґенція проголосила, що німецькі парашутисти при допомозі тайної італійської поліції та німецьких штурмовиків „визволили" Беніта Мусолінія з „неволі італійського уряду Бадолія". Італійський диктатор був увязнений тим урядом 25. липня. Де він знаходився від часу увязнення, ніхто цього не знав поза урядом. Були тільки різні здогади, між іншим такий, що він находиться на Понтинських островах. Недавно тому націсти проголосили новий італійський „уряд" на чолі з Робертом Фарінаккі, що був передше секретарем фашистівської партії. Тепер, як можна догадуватись з націстівських оголошень, Мусоліні готов стати на чолі того „уряду", що його поставили німці, та який назвали „Національний Фашистський Уряд". Мусолінія вважають Аліянти „военним кримінальним злочинцем", що має бути суджений і покараний як один з тих, що завинили цю війну. Як тільки Італія безумовно піддалась, зараз піднеслись голоси, щоби Мусолінія поставити на суд, не ждучи кінця війни. Німецьке радіо називає Бадолія та короля „зрадниками".

ВЖЕ Є „ПАТРІЯРХ УСІЄЇ РОСІЇ", А Є НИМ МИТРОПОЛИТ СЕРҐІЙ

МОСКВА. — Британська пресова аґенція подає широке звідомлення про велике церковне торжество в московськім соборі, де відбулась інсталяція патріярха для православної церкви всієї Росії. Пишеться, що на це торжество зібралась велика маса народу, а в самім соборі було понад 3,000 осіб. В процесії за патріярхом, яким став 78-літній митрополит Серґій, ступали Николай, митрополит київський, і Алексій, митрополит ленінградський. На торжестві було видно теж багато з тих чужинців, що перебувають тепер у Москві. На поновне встановлення російського православного патріярхату дав згоду Сталін, відбувши недавно конференцію з митрополитом Серґієм та іншими православними достойниками.

БОЛГАРІЯ ВВІЙШЛА НА ЗЕМЛІ ЮГОСЛАВІЇ

БЕРН. — Німецькі війська входять до Болгарії, а болгарські до Югославії. Так виглядає, що націсти натискають щораз сильніше на Болгарію, щоби взяла активну участь у дальшій війні, обіцюючи їй за те нові землі, що давніше належали до Югославії. Ось таким чином зявились тепер болгарські війська в Македонії, себто в такій частині цеї території, яку передше злучено з Альбанією. Німці рахуються з тим, що на Балкані прийде скоро до завзятої боротьби з Аліянтами. А тепер треба їм заступити італійське військо німецьким. Тому натискають на Мадярщину і Болгарію, щоби облекшити собі нову ситуацію тим, щоби на місце італійських дивізій поставити мадярські та болгарські.

БРЕНЕРСЬКИЙ ПРОВАЛ.—Одна з головних доріг з Італії в Німеччину це Бренерський Провал. Він находиться недалеко від італійського граничного міста Бовцано. Аліянтські літаки роблять тепер на цей провал часті напади, стараючися зірвати дороги, возову й залізничу, котрі проходять провалом, а котрих тепер німці вживають для военних операцій проти Аліянтів і Італії.

НОВІ УСПІХИ АЛІЯНТІВ В ПОЛУДНЕВІЙ ІТАЛІЇ, ДЕ ЗАНЯЛИ БРІНДІЗІ Й КАНТАЦАРО

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Аліянтська фльота заняла Бріндізі, що означає, що отсим Аліянти дістали в своє посідання пристань на Адріятику, що матиме немале значіння, коли брати під увагу дальші морські операції. Найбільша італійська морська база Таранто, що положена на полудні, є теж під контролею Аліянтів. Военні італійські кораблі, що були в цій базі, відплили до Мальти та в інші місця, що є під владою Аліянтів. Американська Пята Армія зводить дуже завзяті бої біля Неаполю, де здобуто Салерно. На полудні продовжає бої Британська Восьма Армія, але там уже територія майже очищена від німців.

ЗАБРАЛИ 32 ІТАЛІЙСЬКИХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Найбільшим успіхом, звязаним з безумовною здачею Італії, треба вважати з военного боку те, що італійська военна і торговельна фльота, що представляють собою ще велику силу, опинились в руках Аліянтів. Німцям вдалось знищити тільки два чи три панцирники. Де та італійська фльота тепер находиться, не знати. Але дещо подають невтральні джерела. І так, в Мальті має бути чотири італійські панцирники наймодернішого типу. частина має бути в Ґібральтарі. Також не знати, де є до 60 італійських субмарин. Одно тільки певне, що аліянська команда дуже вдоволена з того, що італійська фльота не зістала знищена. Ґен. Айзенговер, начальний командант аліянтських сил в Північній Африці, підкреслив, що італійська фльота поступає згідно з аліянтськими інструкціями.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА НАТИСКАЮТЬ НА БРЯНСЬК.

ЛОНДОН. — Совєтські военні звідомлення подають про дальші німецькі відступи в Україні, а навіть уже говорять про наступ на Київ. Та найважніші події є тепер біля Брянська, який уже можуть досягнути совєтські гармати. Брянськ є сильною німецькою базою, завзято бороненою. В Україні совєтські частини находяться уже у віддалі 72 миль від Києва з сторони Ніжина.

РОСІЯ І ІТАЛІЙСЬКА ЗДАЧА.

МОСКВА. — Совєтська преса ще далі пише широко про події в Італії й висказує радість спиводу безумовної італійської здачі, але далі приписує це совєтським военним успіхах. Таке має бути загальне переконання в Росії.

ФІНЛЯНДІЯ ПРОТИ „БЕЗУМОВНОЇ ЗДАЧІ".

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Урядово з Фінляндії подають, що вона ніколи не згодиться на „безумовну здачу". Це її війна, себто це веде її вона сама, а ніхто інший. Далі кажеться, що Фінляндія почувається звязана з Злученими Державами, бо вони представляють свободу і демократію.

ПРОБУВАЛА ГОДИТИСЬ ЧОТИРОМА НАВОРОТАМИ.

ЛОНДОН. — Британські урядові вияснення в справі безумовної здачі Італії подають, що італійський уряд пробував довший час через ґен. Бадоліо осягнути завішення зброї, висилаючи місії на переговори з представниками Обєднаних Держав. Такі переговори велись в Лізбоні, Альжирі та Сицилії, але дуже затягались. Вкінці ґен. Айзенгавер поставив італійському урядови ультимативне домагання приняти безумовну здачу до 24 годин.

В БРИТАНІЇ МОЛИЛИСЬ, ЩО ІТАЛІЯ ПІДДАЛАСЬ.

ЛОНДОН. — В цілій Британії панує велика радість, що закінчено війну з Італією. Відсвятковано цю подію минулої неділі відправами в церквах та молитвами, згідно з покликом короля Юрія.

ЗДИВОВАНІ, ЩО ТАКІ ДОБРІ КОРАБЛІ.

ВАЛЄТТА (Мальта). — В пристані вже находяться італійські военні кораблі. Це перші ворожі кораблі від часу вибуху війни. З цеї нагоди влаштовано велику параду з прапорами і музикою. Та військові найбільше счудовані тим, що кораблі добрі та є наймодернішої марки. Вкоротці вони будуть відбувати военну службу.

НІМЦІ УКРІПЛЯЮТЬ ПІВНІЧНУ ІТАЛІЮ.

БЕРН (Швайцарія).— З північної Італії повідомляють, що там прибувають далі щораз свіжі німецькі полки. Ціла німецька армія має бути під командою ґен. Ромеля, відомого з военних операцій в Північній Африці. Від Ґенуї до Триесту є все вже під німецькою контролею. Місцеве населення має відноситись до німців ворожо і з цього приводу приходить до гострих конфліктів, зокрема в місті Турині, де німців дуже ненавидять.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Ратувати "Обсмалену землю" — Україну

Одного треба благати, якщо ще щось може допомогти Україні: Щоб тамтуди дісталась якнайскорше американська допомогова акція, бо іншого ратунку — знікуди, а люди гинутимуть міліонами з одного тільки голоду.

Ось таке приходить на думку, коли вчитуватись в те, що тепер доносять різні кореспонденти, що мали нагоду звидіти частину України, себто ті землі, звідки відступили німці, а в які вступили советські війська.

Для кореспондентів найважніше те, що Гітлер нічого з України не скористав, та що Україна одурила Гітлера, бо вони глядять на це в першу чергу з мілітарного боку, себто, чи Гітлер не скріпив себе в Україні. І кожний з нас радий, що Гітлер не міг нічого добути з України, або, якщо добув, то дуже маленько. І хіба тільки те, що видер з уст голодного українського люду.

Що Гітлер завівся на Україні, то це щастя для світа й України, бо інакше мілітарне становище Аліянтів булоб цілком інакше. І тому не диво, що й воєнні кореспонденти, що це добре знають і розуміють, пишуть в першу чергу про те, як є з Гітлером і Україною. Та залишається ще друга важна справа, а саме: А як є з українським народом, з самою Україною? Чим і як вона житиме далі?

Свого часу, на початках советсько-німецької війни, як советські війська відступали, то, як знаємо, „обсмалювали" на приказ Сталіна українську землю, щоби нічого не оставити німцям і Гітлерови. Тепер постійно відступають з української землі німецькі війська і „обсмалюють" українську землю на приказ Гітлера, якщо ще взагалі є що „обмаслювати". І, очевидно, граблять, у людей все, що тільки ще де лишилося з харчів.

Ось таке тепер діється в Україні. Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" пише, що найбагатша земля в Европі перемінилась тепер у пустиню. А як сам Гітлер не міг з неї майже ніщо більше видерти, то можна собі уявити, як та пустиня тепер виглядає. Бож жах збирає самих кореспондентів, як глядять на тих обдертих і бездомних людей, що благають милостині.

Україна, пишуть кореспонденти, є сьогодня тягарем навіть у хліборобському значінню. Розуміємо добре політику деяких кореспондентів, що хочуть ось таким говоренням прикривати московську політику Сталіна, що ніби не глядить на Україну тільки як на „житницю", де пшениця, цукор, вугіль, залізо і т. п. Нас обходить тепер найбільше дальша судьба ось тих нещасних українських людей, що ще при життю остались, та що хотілиб жити, а щоб могли жити, то треба їм дати в першу чергу їсти і якусь забезпеку, щоб їх ще далі хоч не мордовано. . .

У тому всьому може бути єдина надія на справжню допомогу тільки з Америки. Тому і велике стоїть тепер завдання перед американцями і канадійцями з українського роду, щоби на ту траґедію України, якій нема нігде рівня, звернути глибшу увагу цілого американського й канадійського світу.

Аліянтська "окупація"

Американські кореспонденти зачинають доносити дещо більше про те, як виглядає в практиці Аліянтська Мілітарна Управа, про яку досі було доволі багато критики з цього боку, що її поступовання готово „відстрашити" народи, що повинніб тепер скидати націстівсько-фашистівське ярмо і приймати Аліянтів як визвольників. Іде тут в першу чергу про Італію та італійський уряд. І тому саме таке важне є те, як поводяться Аліянти з італійським народом в Сицилії, себто, як править островом Аліянтська Мілітарна Управа, якої властивим керівником є там підполк. Чарлз Полетті, бувший довголітній заступник ґубернатора нюйорського стейту, що короткий час був теж і ґубернатором. Вже з цього, що на адміністративнім становищі в Сицилії поставлено того роду американця, европейські поневолені народи можуть легко пізнати, яка їх жде „чужа адміністрація". Пізнати це зможе найлекше італійський нарід в самій Італії, яка вже безумовно піддалась і де ця адміністрація буде в певних межах урядувати, як довго війна.

Відомости, які доходять з Сицилії, вказують, що Аліянтська Мілітарна Управа намагається пристосуватись до краєвих обставин і поступати так, щоби був вдержуваний порядок при помочі того урядового апарату, який існував, чи існує. Очевидно з усуненням фашистської верхівки і найнепевніших елементів. Коли іде, наприклад, про робітничий рух, то його проголошено в Сицилії свобідним на американський чи англійський лад, а тим самим знесено фашистівську структуру робітничої орґанізації. Але задержано хвилево давні колективні умови між робітниками і работодавцями, бо ця справа вимагає довшого часу, щоб її якслід наладнати. І хоч проголошено вільний робітничий рух, то не змагається до цього, щоби силою накидати італійцям анґльо - саксонські принципи робітничої орґанізації. Навпаки, є думка задержати те, що було найліпше в фашистівській орґанізації, але пристосовуючи це до тих принципів, яких держався італійський робітничий рух від якої сотки літ.

Замітне теж і те, що фашистівський устрій спричинив у загалу народу Сицилії повну політичну апатію. Загал мало зацікавлений у тому, як йому треба рядити краєм. Виходилоб, що забере часу, заки по знищенню фашизму сам нарід захоче користати повністю з тих демократичних свобід, які несуть з собою Аліянти. Ось та неохота народу самим собою рядити вказує найкраще, яким суспільним лихом являються сьогочасні диктатури, що перемінюють народи в безвільні маси, щоб таким чином лекше певній кліці над такими масами панувати. Тому не легка тепер робота для тих, що несуть свободу, переконати ось таку безвільну масу, що вона дійсно може сама собою правити, коли її 20 років заставляли вірити, що добре за неї думати може тільки її „вожд".

Проф. Микола Чубатий.

"Татарські люди" серед американських українців

Про тих перших „татарських людей".

Найтяжчим періодом в житті українського народу побіч останніх 25 літ були часи так званої татарщини, себто часи наїзду татар на Східну Европу та на Україну. Татари, добре зорґанізоване кочівниче племя в глибині Азії, в Монґолії, рушили в четвертій десятці 13-го століття на завойовання західного світа. Вже 1239-го року появилися татари у східній Україні та її цілком зруйнували. Зимою з 1239 на 1240 перейшли замерзлий Дніпро по леді та добули й спалили матір українських городів Київ. Після того звалилися вони на найкраще тоді зорґанізовану українську державу, на Галицько - Волинське Князівство та важким вальцем переїхавши по нім, сильно його понищили.

Люди поховалися по лісах та горах на час того національного нещастя. Все господарське життя Західної України було знищене, висока культура зруйнована, ціла державна орґанізація розхитана. Понищена країна була відкрита на нові довільні напади чужинецької дичі. Як на пожарище вертає князь Данило Романович до своєї батьківщини та забирається до відбудови знищеного краю та до скріплення державної орґанізації своєї держави.

Як на слабім орґанізмі, знесиленім хоробою чи якоюсь катастрофою, скоро появляються всякого роду хороби, як струпи і пархи, таке саме буває і на орґанізмі нації. Серед татарського лихоліття та розхитання державного ладу появилися хороби внутрішнього ослаблення нації в постаті так званих татарських людей. Ці так дуже траґічні часи в житті українського народу прекрасно описує так звана Галицько-Волинська Літопись, найкраща частина старої історії українського народу.

Волинсько - Галицька Літопись згадує, що серед цеї загально-національної катастрофи появилися в Україні громади, що стали зраджувати свій край та за якісь марні обіцянки та полекші з боку татар відмовлялися служити українській державній владі, але переходили на службу татар. Сами вони не творили нової держави, ніякого пляну нового політичного ладу вони не мали, це були тільки занархізовані одиниці та громади, що перешкаджали князеви Данилови відбудувати державний апарат, відмовляли йому свого послуху та як треба було ставали на службу татар. Літопис зве їх татарськими людьми.

Був це правдиво анархістичний рух, який татари підтримували дуже радо, бо він був їм на руку. Татарські люди відмовляючи послуху своїй державній владі, паралїжували відбудову країни, ослаблювали її в найкритичніший момент. Не була то навіть нинішна пята колюмна, ведена ворогом серед нинішних европейських громадянств, теж в часі їх національного лихиліття. Пята колюмна закривається принайменше назовні привязанням до тоталітарного порядку, хочби навіть на шкоду цілої нації, а татарські люди не признавалися до ніякого порядку; це були анархісти, що жили хвилиною дня, ласкою татарського наїзника, а одно, що вони робили, то тільки анархізували тогочасне українське громадянство та перешкаджали в і д б у д у в а т и державний лад захитаний татарським наїздом.

Князеви Данилови Романовичеви не лишалося ніщо друге, а тільки забратися до домашного анархізму зі строгістю державного ладу та права. Літопис оповідає, що й серед того нещастя Князь Данило був приневолений вибратися виправою на ті занархізовані громади татарських людей, десь на нинішнім східнім Поділлі, та приневолити їх слухати князя та повнити свої горожанські обовязки супроти спільної батьківщини.

Татарські люди в Америці.

Якось само порівнання з тими історичними татарськими людьми насувається нині, коли читаєш деякі виступи, ба та не виступи, а цілу немов кампанію кількох занархізованих одиниць в українсько-американській пресі, й то на жаль в пресі українського чорнороба-робітника, а навіть в деякій церковній пресі. Не говорю тим разом про комуністичну пресу, писану українською мовою, бо вона стоїть таки вище від цеї занархізованої українсько-американської преси, про яку мова. Комуністична преса, писана українською мовою, це не анархістичне підприємство, бо комуністи дуже добре знають, чого вони хотять. І поступають по одному згори їм начеркненому плянови, який виконують докладно, карно та солідно. Анархії там немає. Комуністи хотять чужого московського панування над Україною і до того виразно прямують і признаються. Колиб мене хтось переконав, що вони, себто комуністи українського роду роблять це з переконання, з ідеї, то це був би, що правда, дуже небезпечний шкідник серед українського народу, але за його солідність, лад та карність требаб йому дати признання.

Чого хотять одначе татарські люди серед американських українців, того дійсно ніхто не знає. Відноситься враження, що це якийсь дикий, розпутаний анархізм зірвався з опони та вимахує ломакою направо та на ліво, не здаючи собі докладно справи, за ким він, проти кого, та за яку він справу. Це правдиві татарські люди, для яких анархізм та ширення замішання серед громадянства це їхне життя.

В такі історичні часи як нині хіба кожна людина з дрібкою громадської відповідальности повинна виробити собі погляд теж і на українську справу в Европі. Може це бути погляд помилковий. Тоді можнаб його в приличний спосіб поборювати і людей переконувати. Та тут це неможливе; спиталиб ви за ким він, чого він хоче, цього не довідаєтеся, хочби ви цю писанину на терпеливім папері не то прочитали, але навіть зїли з усім триням.

Одно є певне, що татарські люди серед американських українців воюють проти всіх і вся, хто попаде їм під руку, хто хоче якогось ладу і упорядкування громадського життя. Татарські люди віднаходять скоро один одного, може то бути атеїст-соціяліст чи духовник, їх наближує спільна ціль-знищення та руїни громадського життя серед американських українців. І це тільки, бо щож друге зводить їх разом до спільної роботи?

Татарські люди вводять у громадське українсько-американське життя теж і татарські способи боротьби без якого небудь умірковання, етики, відповідальности чи навіть простої приличности. Прикладів на це — повно.

Татарські люди та українсько-американська громада.

Посторонні люди дивляться на ту чудасію та здвигають тільки раменами. Татарські люди конечно хотілиб, щоб з ними хтось заводив дискусію, входив в публичні розмови, бажають відповіди, ставлять запити. Піняться, що люди переходять мовчанкою попри них, як попри анормальне патольоґічне явище на не вповні здоровім орґанізмі українсько - американського життя та збувають мовчанкою писанину татарських людей.

Та папір терпеливий, прийме всяку погань. І український робітник терпеливий, бо знає, що мусить прийти час, коли у його газеті засядуть таки свої люди, а не татарські.

І не можна сказати, щоб і робота татарських людей серед українсько-американської збірноти була безвартісна. Як студенти лікарської штуки вчаться пізнавати хоробу на проявах нездорового орґанізму, так теж наші татарські люди є досконалим прикладом до вивчення прикмет суспільної недуги, що її зовемо анархізмом. А хоче хто дістати відповідь на питання, чому американські українці не всилі нічого корисного зробити для рідного брата в Европі, прочитайте мозгові продукції татарських людей серед нашого громадянства в однім робітничім та однім церковнім часописі, то відповідь буде готова.

А хто хоче мати відповідь на те, чому ще нема української держави, то причину найде там також. Чужинецька неволя таки напродукувала забагато татарських людей на українських землях. Прийшло лихоліття, чужинецький наїзд та боротьба за волю. Українська молода державна влада, як колись князь Данило, замісць зуживати свої сили на боротьбу з чужинецьким наїздом, на будову держави, мусіла висилюватися теж і на те, щоб революцією спущених з опони татарських людей знов припняти та унешкідливити. Ось це теж одна з головних причин, чому ще нині нема української держави.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

35)

Але вже, певно, нікого так не розворушило Ван-Гехтове оголошення, як наших знайомих, бориславських тузів, Германа Ґолдкремера та Леона Гаммершляґа. Вони віддавна вже металися на всі боки, щоби здобути для бориславського воску який ліпший і певніший збут, ніж досі. Та й сама природа їх копалень перла до того, щоб прийшла пора налягати головно на видобування воску, що віск має тепер стати підвалиною бориславського багатства, а нафта тільки більше або менше сильною підпорою. Бо треба знати, що в першій добі розвитку бориславських промислів було якраз навпаки; нафта становила головне джерело доходів, а віск, коли де подибано у перших неглибоких ямах його поклади, або зовсім обминався, лишався в землі, або хоч і вибирався, але мало. Брали його захожі ріпники, брали заїжджі люди, що приїздили до Борислава дещо продавати, — і навозили його до домів не раз цілими великим грудами. Підприємці мало стояли про віск, особливо дрібні власники, що мали по одній, по дві ями. Але тепер настало інше діло. Нафта у великій части ям вичерпалася, джерела, про котрі власники думали, що будуть плисти віковічно, почали висихати. Та й це ті кляті американці не тільки що почали свою нафту спроваджувати до Европи, а доказали ще й те, що їх нафта показалася і ліпше чищеною і дешевшою від бориславської! Тож не диво, що головна вага бориславського промислу мусіла з нафти перевалитись на віск. Підприємці кинулися розбирати плиткі ями і слідити за тими жилами, котрі полишалися давніше; від головних прямових шахт почали брати скісні. бокові штольні, прості і круті. як до потреби. Почали також запускатися далі вглиб; що вперед найглибші ями були 30—50 сяжнів, тепер пішли до 80—100 сяжнів; чим далі вглиб, тим поклади воску ставали грубші, жили ставали багатші та видатніші. Одне тільки закарало бориславських тузів, — це дорогітня очистки того воску; його дистиляція при діланню сіркового квасу й інші процеси, потрібні для вироблення з тої жовтої, землянистої маси білого парафінового воску, коштували багато; ціна парафіну, хоч значно висока, не могла таки приносити фабрикантам великих і швидких зисків. Аж ось у тій потребі, мов помічний ангел з неба, являється вигадливий бельґієць із своїм винаходом! Вироблювання церезини, — пише він у своїм оголошенню,— стоятиме дешевше, ніж вироблювання чистого парафіну. Далі, церезина має запевнений збут у Росії. А ще винахідник — бельґієць! А бельґійці, відомо, народ статечний, діяльний, на котрого можна спуститися — не те, що вітрогони-французи або швіндлери[39]-німці! Значиться, зиск швидкий, і великий, і певний!

І Герман, і Леон, прочитавши Ван-Гехтове оповіщення, негайно написали до своїх аґентів, щоби старалися розпізнати це діло, розвідатися про умовини, і обіцяли, в разі корисних виглядів, самі приїхати до Відня і довершити торгу. Та тількиж аґентом Германа був якийсь солідний німець-ґешефтсман, що хоч лупив з Германа добрі гроші, за те вже і вмів походити коло його діл у Відні. Він, одержавши Германове припоручення, пішов з ним прямо до Ван-Гехта, поспитав його про умовини, поторгувався дещо і, випросивши у нього, що задержить у тайні їх вступну умову, обіцяв йому, що найдалі за тиждень, за два приїде й сам підприємець і довершить з ним згоди. При тім аґент запевнив Ван-Гехта, що Герман чоловік солідний і ґрунтовий і, роблячи з ним згоду, він може бути певний свого. Відома річ, аґент старався вибити з голови Ван-Гехтові гадки про будучий міліон, але все таки впевняв його, що на півміліона може мати надію і що його припоручник краще, ніж хто інший, здужає сповнити ту надію. Ван-Гехт, хоч і з жалем у серці, пристав на все; нехай і півміліона, то всеж і це красний маєток, про який він колись і мріяти не міг. Аґент ще раз наляг на те, щоб Ван-Гехт задержав у тайні їх угоду, а бельґієць, не догадуючись, про що тому йде, пристав і на те. Швидко опісля аґент зателеґрафував Германові, як стоїть діло, і просив його якнайшвидше приїздити до Відня для довершення угоди з Ван-Гехтом. Ми бачили вже, в якім настрою духа і серед яких обставин застала його та телеґрама.

Але тим часом і аґент Леона Гаммершляґа не спав. То був проворний, хитрий віденський аґент, знайомий Леонові вже віддавна. Він за невеличку плату служив йому, бо Леон, як і всі так звані ліберали, хоч любив поверховно, перед людьми, ясніти та блищати, зате в скритості, в приватних ділах ніколи не міг позбутися властивої купецької скнарости та брудноти. Тож він волів держати й леда-якого паршивенького аґента, щоб тільки менше йому платити. Правда, той аґент умів досі завсіди хитро-мудро уладжувати Леонові діла, „за його рукою" велося Леонові, і він уже кілька разів посилав йому надзвичайні додатки на знак свого признання. От той то аґент і цим разом уладив це важне діло на велику радість Леона. Своїм звичаєм, він не брався до діла просто, як німець, але колесив, крутився, нюхав, провідував через десяті руки. Аж ось розійшовся слух, що Ван-Гехт ставить нечувано високі жадання. Сам німець, аґент Германа, розповідав у крузі своїх товаришів, що ходив до бельґійця (замовчуючи, в чиїм ділі) і що той поставив такі умовини: що приймивсяб управляти фабрикою церезини, коли підприємець запевнить йому семилітню безперервну службу і 5,000 р. плати на тиждень, та й ще в двох останніх роках 5% дивіденду з чистого зиску від проданої церезини.

Такі важкі умовини мусіли, певно, налякати кожного; Леоновому аґентові відпала й охота йти до Ван-Гехта. Але він пронюхав іншу стежку в горох. Перед кількома днями, іменно по умові з німцем, Ван-Гехт замкнув свою лабораторію, стараючися продати її, відправив також свого помічника, Шеффеля, котрий тепер, без місця і зарібку, жив при одній з тісних вуличок віденського VORSTADT-у[40]. До того то Шеффиля й пішов Леонів аґент і почав випитувати та досліджувати його. Він дізнався, що Шеффель знає докладно секрет фабрикації церезини, зумів би уладити відповідні кітли і прилади, одним словом, зумів би вести фабрику.

(Дальше буде).

[39] Швідлер — шахрай.

[40] Передмістя.

Резолюції Американсько-Жидівської Конференції

Упродовж пяти днів, від 29. серпня до 2. вересня радила в готелю Волдоф-Асторія в Ню Йорку Американсько - Жидівська Конференція, складена з 500 делеґатів. Предсідник Крайової Виборчої Ради, Луис Липський, відкриваючи конференцію заявив, що 123 делеґатів вибрані 65-ма жидівськими крайовими (центральними) орґанізаціями, а 377 делеґатів були висланниками від 135 громадських та окружних зібрань. Разом вони представляють 2,250,000 зорганізованих жидів зпоміж загального числа 5 міліонів жидів, що заселюють Злучені Держави.

На конференції були і спірні справи, але згідно ухвалено резолюцію, яку подаємо в перекладі, а яка говорить сама за себе. Ось вона:

„Ми, жидівські громадяни Злучених Держав, що проживаємо в безпеченстві в оцьому нашому дорогому краю з його демократичними інституціями і справедливими законами; у краю, що „не узнає фанатизму, ані не пособляє переслідуванню"; ми, що льояльно віддані благородному духови цеї країни, зібралися тут як Американсько - Жидівська Конференція. Є це на демократичний лад вибрана збірнота, що представляє американське жидівство з метою, щоб занятися трагічною проблемою наших братів-жидів по цілому світі. Ми проголошуємо оце засади, на яких спочивають відносини жидівського народу, його рідного Краю в Палестині і світові потреби для її відбудови.

„Жидівську проблему зроблено одною із головних справ серед теперішнього нападу на цивілізацію. У всесвітній націстівсько - фашистській змові використано цю справу в самих початках нападу. Розвязка жидівської справи є складовою частиною наладнання відносин, потрібних для постійного мира.

„У першій світовій війні цивілізовані народи вказували що жидівське питання можна розвязати через створення жидівської батьківщини в Палестині, з якою жидівський нарід звязаний історично й релігійно впродовж століть. Це було сказане в Деклярації Балфура, що її видав британський уряд після наради з аліянтськими й союзними державами 2. листопада 1917 р.; сказане було теж і в мандаті для Палестини, признанім Великій Британії в 1922 р. за згодою 51 держав, членів Ліґи Націй і за одноголосним одобренням конґресу Злучених Держав".

В дальшій частині резолюції згадується про 25-літню працю жидів для розвитку Палестини, яка видала подивугідні результати. Одначе, сказано дальше в резолюції, „в тому самому часі, коли жиди розвивали Палестину, прийшло до великої деморалізації у міжнародних відносинах, а внаслідок цього появилася Біла Книга в травні 1939 р., в якій відкликано ґарантії на жидівську батьківщину в Палестині". Отже тому конференція ставить такі домагання:

„Щоби була введена в життя Декларація Балфура і щоб сповнено мандат для Палестини. Ціллю того мандату було сповнення „історичної звязи жидів з Палестиною" і створення з Палестини Жидівської Країни... Дальше домагання: „Відкликання Білої Книги, якою утруднено жидам дальшу іміґрацію до Палестини і до постійного поселення..." Конференція домагається дальше, „щоб двері Палестини стояли отвором для жидівської іміґрації і щоб признати Жидівську Агенцію на підставі мандату за владу, що представляє жидівський нарід, для звернення еміґрації до Палестини і управильнення її діяльности для розвитку рільництва, промислу й використання природних багацтв, для населення неуправлених пустарів жидівською кольонізацією для добра цілого краю. Згадані засоби є передумовою сповнення бажань більшої частини жидівського народу, щоб край перемінити на жидівську державу". Відтак йдуть запевнення:

„Жидівський нарід зобовязується совісно зберігати релігійні, мовні і культурні права арабського населення Палестини і горожанську та релігійну рівноправність для всіх мешканців. Таксамо є ґарантована нетикальність святих місць різних релігій.

„Жидівський нарід потверджує свою готовість і бажання співпраці з арабським населенням Палестини, а при праці для свого національного відродження витає економічний та політичний розвиток арабських народів Близького Сходу" Опісля йде таке закінчення:

„На підставі історичної ролі, яку грали жиди в Палестині і на підставі теперішнього розвитку, жиди вірять, що Жидівська Держава, як її створять, буде новим причинком до суспільних та політичних ідеалів світу. Вона дасть повну відповідь на крик найбільше мученого народу, щоб заняти належне йому місце в поступовому ладі людства; ми молимося за те, щоб він справді прийшов після теперішньої боротьби".

НІМЦІ АРЕШТУЮТЬ ДАНСЬКУ ІНТЕЛІҐЕНЦІЮ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція), (ОНА). — Данські державні кола в Стокгольмі дістали вістку, що німці арештували в Данії велике число інтеліґенції. Кажуть, що майже всі діяльні професіоналісти находяться в тюрмах. Німці робили в Данії список всіх противників націстівської форми державного правління, а як прийшло до того, що окупанти мусіли проголосити воєнний стан, то вони негайно арештували всіх підозрілих людей. Хто мав давніше відвагу протестувати проти їхнього нахабства, той сьогодні находиться в криміналі. Правда, що декому вдалося втечи від націстської поліції, але таких щасливців небагато.

Один з данських втікачів оповідає, що німці будують в Данії великі концентраційні табори і реєструють робітників до будови оборонних валів. Німецька поліція ходить хата в хату й забирає з собою всіх, кого має на списку. Є чутка, що нацисти вже замкнули многих данських письменників, артистів і священиків. Багато з них спинилося в тюрмі, а багатьом заборонено виходити поза межі власного обійстя. Між іншим є вістка, що німці вже виарештували робітничих провідників і жидів. Здається, що цим останнім прийдеться переносити такі самі тортури, які переносили в усіх завойованих німцями краях.

ПЛЯНУВАЛИ ВБИТИ ГІТЛЕРА.

СТОКГОЛЬМ. — В Берґгофі Ґештапо мало знайти великий пакунок з динамітом, що мав бути призначений на вбивство Гітлера, чи на те, щоб принаймні його настрашити.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

Щасливі обставини урятували від шибениці

Дуже рідко врапляються такі випадки, що на засуджених на смерть не можна було виконати екзекуції. Та іноді такі випадки траплялися й вони завжди викликували велике враження. В історії англійського судівництва можна стрінути опис такої події, яка трапилася більше ніж сотні літ тому; вона не лиш дивна, але просто несамовита. Дивний збіг обставин урятував тоді засудженого від смерти підчас самої екзекуції.

Було це на початку 1885 р. Суд засудив якогось Джона Лея, молодого огородника у старої діви міс Емі Кейс на смерть під замітом убивства своєї пані. Обставини так складалися, що всі вони промовляли в його некористь. Він посварився зі своєю господинею, грозив їй пімстою за обнижку платні і два тижні пізніше міс Кейс знайшли неживу в її віллі в Бабікомбо к. Торквей.

Убивник намагався підпалити дім, але нафта, що він її розлив у кімнаті своєї жертви не зайнялася. Слідство виявило, що скарпитки огородника були промочені нафтою, крім того на його черевиках знайшли кілька волосків убитої. При тому всьому служниця, яка працювала в міс Кейс, зізнала, що вона бачила тієї фатальної ночі Джона Лея напіводягненого на сходах у той час, в якому, як Лей сам сказав, він преспокійно спав та цілу ніч не виходив із своєї кімнати.

Підчас цілої розправи обвинувачений поводився зовсім спокійно та заявляв уперто, що він невинний, що він став жертвою фатального збігу обставин, які промовляли проти нього. Одначе суд, спираючись на вислідах слідства, засудив його на смерть.

Екзекуцію визначили на день 22. лютого. Аж до останньої хвилини Лей не хотів висповідатися та постійно впевняв, що він невинний. Він відзискав спокій та душевну рівновагу до тієї міри, що його подивляли навіть вязничні сторожі, адвокат та вязничний капелян.

Два дні перед екзекуцією падав зливний дощ. Та коли прийшла фатальна година, в якій мали засудженого повісити, зовсім випогодилося. День був тоді холодний. На вулицях зібралися люди, щоб побачити чорну хоругов, яку вивішували завжди на знак, що присуд уже виконано.

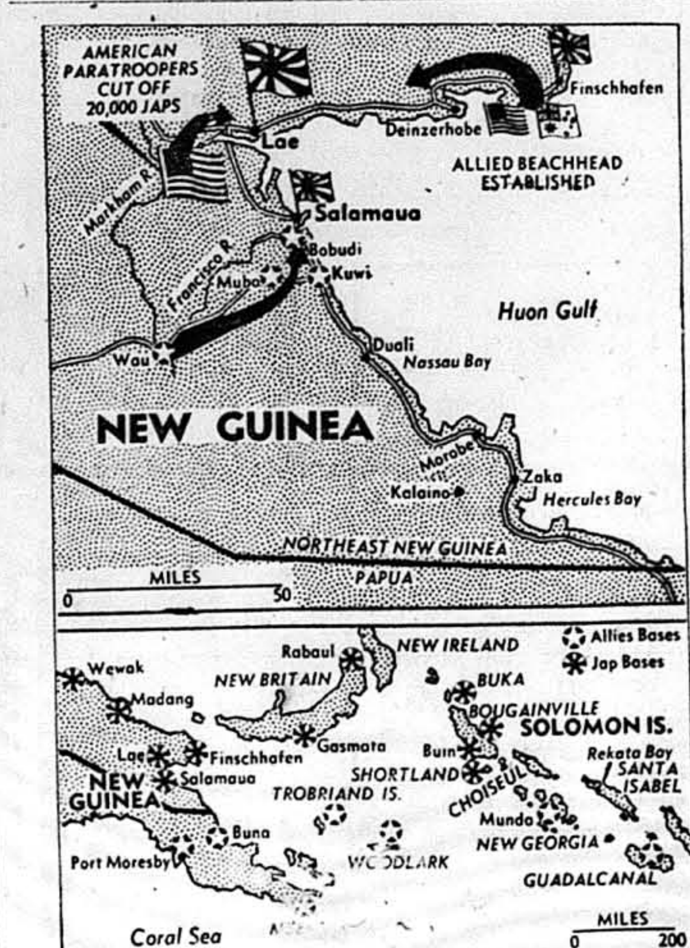
На кілька хвилин перед 8. годиною вивели засудженого з опаскою на очах під шибеницю. Йому заложили мотуз на шию, але коли кат потягнув за ворушну дошку підвищення, щоб Лей повис у повітрі, дошка навіть не ворухнулася. Не зважаючи на всі зусилля дошки не можна було витягнути.

По кількох хвилинах безуспішної шарпанини, директор вязниці та шериф рішили звільнити засудженого від мотузка та відвели його на бік. За той час кат і його помічники почали працювати над направою підвищення. Нещасний засуджений не промовив ні словечка і не зважаючи на жахливу повагу ситуації, поводився так спокійно, якби то мали когось іншого вішати, не його. Згодом повели його знову під шибеницю, але підвищення і цим разом відмовило послуху.

Знову треба було засудженого відвести на бік. Та і за третім разом історія знову повторилася й тоді вязнична влада відступила. Всі, що приглядалися тому макабричному видовищу були вже напів омлілі. Макабричність ситуації була понад людські сили. Засудженого відвели до келії, а шериф виїхав ще того самого дня зі звітом до Лондону і вернувся вже з помилуванням для Лея.

Що сталося, що підвищення не функціонувало? Кожному насувається таке питання. Відповідь зовсім проста. Слідство виявило, що дощі минулих днів розмочили дошки шибениці до тієї міри, що т. зв. ворушної дошки не можна було ніяким чином витягнути.

Джон Лей міг про себе сказати, що він заглянув смерті в очі. Та ще й пізніше не покидало його щастя в нещастю. Кару замінили йому на досмертну вязницю. Тому, що він добре поводився в 1907 р. його зовсім звільнили й він прожив спокійно решту життя заявляючи ввесь час, що він невинний і що Бог змилосердився над ним не допускаючи до виконання несправедливого присуду.

СТИСКАЮТЬ ЯПОНЦІВ.—Ці карти показують, як американські й австралійські війська ізолювали японські бази на Ля й Саламова. Долішня карта показує розклад аліянтських і японських баз на Соломонських островах.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА... КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

БІЛА ПАНІ

Один знайцікавіших історичних документів про духи звязаний з поголоскою про духа „білої пані", що повстала вперше 1486 р. Біла пані показалася тоді в старому замку в Байрайті. Марґраф Филип Бранденбурський бачив білу паню у тім самім замку 1667 р. На другий день марґраф упав з коня і забився.

Чеський канцлер Слявата, пан замку Новий Двір, пише у своїх „Апольоґетичних книгах" про духа білої пані, як про явище зовсім певне і знане на всю околицю. Цей дух не робив нікому нічого злого, але коли зявився, віщував нещастя.

На замку ґр. Дона у Східній Прусії показувався дух білої пані, коли хто мав умерти. Біла пані зявлялася головно вночі; якщо її не видно, то бодай чути було шелест сукні; завсіди після того хтось у замку умирав.

Переказ і образи.

В Берліні істнує від XVI. століття переказ, що коли має умерти член панівної родини, тоді зявляється дух білої пані. Король фрикрих I. оповідав, що сам бачив цю постать. В лютім 1840 р. теж зявилася біла пані, а в червні помер Фридрих Вільгельм III.

Електорова Людвика-Генрієта бачила білу паню, як сиділа при бюрку. Дух був прибраний у білі атласи, з зачіскою на тодішню моду. Говорили, що коли має прийти нещастя, біла пані показується в чорних коронках і рукавичках, та коли має звіщати добру новину, то вся в білих атласах.

В Байрайті знаходяться два образи з її постаттю. Один у новім замку, другий в Ермітажі. В замкових актах є протоколи з підписами свідків, які підтверджують дійсність появи білої пані.

Інтендант княжих замків ґр. Мінстер, людина освічена і не забобонна, запевняв, що хоч оминав завсіди кімнати, де висів образ білої пані, то всеж бачив у замку кілька разів білу паню.

Охмайстер королівського двору бачив у 1666 р. духа білої пані і з гнівом спитав: „Невжеж, ти стара, ще мало забрала крови? Ще хочеш більше?" Тоді біла пані схопила його за руки і кинула зі сходів, так, що сильно потовкся і подер на собі убрання.

Історія з французьким ґенералом.

Коли в 1806 р. ночував утім замку французький ґенерал Д'Еспань, командант дивізії кавалерського корпусу, счинився коло півночі в спальні ґенерала страшний крик. Збіглися офіцири, ординанси і побачили ґенерала під ліжком на середині спальні. Ґенерал був дуже схвильований, казав собі спустити кров і зажив порошків на нерви. Як уже очуняв, оповів, що бачив постать зовсім подібну до образу білої пані; вона загрозила йому, що його задушить, затягнула ліжко на середину спальні і впала враз із ґенералом на землю. Іще тої саміської ночі ґенерал Д'Еспань виїхав на іншу кватиру. Ґенерал був заєдно неспокійний і казав, що цю заяву вважає за вістку близької смерти. Ґенерал видав старшинам приказ зробити негайно обзорини кімнати, де він спав. Там повідривали тапети, зірвали всю підлогу, але ніде не відкрили щось підозрілого, ні заглибин, ані таємних дверей, ні сліду побуту людини.

Відомість про цю подію розійшлася блискавкою в цілій французькій армії, а дня 21. травня того самого року ґенерал Д'Еспань упав на полі слави у битві під Асперн.

Наполеон теж боїться.

Цісар Наполеон I. був двічі в Байрайті: уперше 14. травня 1878 р., коли йшов на Москву. Цісар мешкав у новім замку. Передтим вислали туди курієра з виразним повідомленням, що цісар не бажає собі ночувати в кімнатах, ди показується біла пані. Видали теж наказ, що перед приїздом цісаря нікому не вільно входоти до його кімнат. З того виходить, що цісар був дуже добре поінформований про появи духа білої пані. На кілька годин перед приїздом цісаря, ґр. Мінстер обходив кімнати, щоб перевірити, чи все в порядку. Коли однак переходив через „пальмову ґалерію" побачив з острахом постать якоїсь пані; пригадав охмайстрові цісарський наказ, глянув ще раз на незнайому і пізнав у ній білу паню. По хвилині постать зникла зовсім.

Коли великий цісар французів прибув до замку, то передовсім спитав ґр. Мінстера, чи його накази виконані. Але на другий день зранку цісар був неспокійний і сумний. Кілька разів повторяв: „Цей проклятий замок" і запевняв, що вже ніколи в ньому не зупиниться. Цісар довідувався також подрібно про стрій, в якому біла пані намальована на образі; але коли хотіли принести образ, щоб його показати цісареві, він відмовився глянути на нього. В товаристві цісаря запевнювали, що цісар мав злу ніч і мабуть бачив духа білої пані.

Ледви рік минув, а його щаслива зоря швидко стала меркнути. По московській невдачі прибув цісар до Байрайту 3. серпня 1813 р. Двірський куріер дістав доручення не приготовляти кватири для цісаря в замку, де показується біла пані. А коли цісар приїхав до Байрайту, не хотів тут ані години залишитися і поїхав аж до Пляввен.

Таємниця цієї білої зяви нерозглянена і досі, як багато інших подібних. Особи, що потверджували згадані явища — були досвідчені і не боязкі. Всі теорії тут можливі. Подібним явищам неодин дослідник присвятив велику книжку. Покищо ясної „наукової" відповіді для всіх спільної — нема.

ХОЧЕ УЧАСТИ В ВІЙНІ.—Гаміде Ханом Набіл, дочка головного представника перського уряду в Вашингтоні, за президентур Тафта й Вилсона, вірить, що Америка буде „духовним спасителем всіх народів" і тому вона приступила до „Вакс".

ПРЕЗИДЕНТ ПІДТРИМУЄ СІОНІСТИЧНИЙ РУХ.

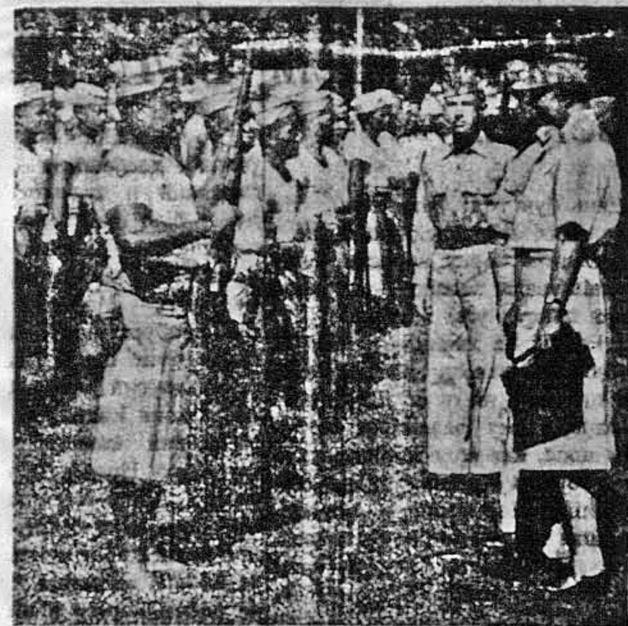
КОЛОМБУС (Огайо). Президент Рузвелт прислав привіт до конвенції сіоністичних організацій, що тут саме відкрито. Він заявився згідним з акцією американських жидів, які домагаються окремої жидівської держави в Палестині, як одної з точок постійного мира.

З Конвенції С. У. А.

Шеста Конвенція Союзу Українок Америки відбулася в Ню Йорку в днях 4, 5 і 6. вересня ц. р. в галі церкви св. Юрія на 6. вулиці. З огляду на воєнні обставини позамісцевих делегаток зїхалося менше, як минулих літ, бо ледви 31. але воно не відбилося відємно на перебігови нарад, які були дуже річеві та поважні. Поки точніший звіт з конвенції появиться у часописі — подається до відома склад нового виділу.

Головою С. У. А. вибрано п. О. Лотоцьку, містоголовами п. п. Штогрин, Сена і Бодак. Містоголовою молодечих відділів — п. Мудрик. Секретарки: п. Сивуляк, рекордова; п. Панамаренко, фінансова та п. Василенко для переписки анґлійською мовою. Скарбничка, п. Бабяк. Контрольна комісія: пп. Костик, Стефанович, Марусевич. Голови секцій: звязків — п. Кмеця, мистецької — п. Бойко; резолюцій — п. Вагнер; пресової — п. Горбаль. Орґанізаторкою С. У. А. вибрано К. Олесницьку.

Секретаріят Конвенції.

ЖІНКА ПРЕЗИДЕНТА НА ПЕРЕГЛЯДІ. — Пані Рузвелтова, в уніформі Червоного Хреста, робить перегляд тубильських військ на Самоанських островах, зорганізованих як частина американського корпусу маринарів.

КАРЛЮ ЧАПЕК

ВОРОЖКА

Кожний тямущий чоловік зрозуміє, що та історія не могла трапитися в нас, ані в Франції, ані в Німеччині; бо, відомо, що в цих країнах, судді приневолені судити проступки згідно з приписами закона, а не після свого здорового розсудку й сумління. Тому, що тут мова буде про суддю, який виніс засуд, не зважаючи на параграфи, лише руководився при тім своїм розсудком, можна догадатись, що пригода ця могла відбутись лише в Англії. А саме відогралося це в Лондоні, властиво сказавши в Кенсінґтені. А може воно було й в Бремтені або Бейсвотер? Суддя називався містер Келлей. Жінку, яку судили, звали просто Маєрс. Пані Едіт Маєрс.

„Моя люба", сказав комісар поліції МекЛері одного вечора своїй дружині, „мені цікаво булоб довідатись, з чого живе ця баба, ця пані Маєрс. Тепер, в лютім, вона посилає свою наймичку по шпараґи. А потім я спостеріг, що вона приймає денно дванацять, часто аж двацять людей, від вуглярки до княгині включно. Ти скажеш певно, що вона займається ворожбитством. Добре: це можливо, але це може бути й прикривкою для шпигунства або зводження. Я дуже радо розслідив би це".

„Гарно, Боб", сказала достойна пані МекЛірі, передай це мені". І так сталося, що другого дня пані МекЛірі, розуміється знавши шлюбну обручку, причепурена по молодечому й причесана як дівчина в такому віці, що їй вже час забути всякі нісенітниці, постукала до дверей пані Маєрс. Хвильку мусіла почекати, поки їй відчинили.

„Сядьте собі, дитино моя", сказала пані старших літ, оглянувши уважно збентежену гостю. „Чим можу вам прислужитись?"

„Я... я... радо — завтра мені сповниться двацять літ і я хотілаб знати своє майбутнє..."

„Дорога панночко... як вас...?" сказала пані Маєрс, взяла пачку карт в руки й почала їх енерґічно мішати.

„Джонс", прошептала пані МекЛірі.

„Отже мила панно Джонс, ви помиляєтесь. Я не займаюся ворожбитством, я лиш час від часу ворожу з карт моїм знайомим, або для розваги. Підойміть карти лівою рукою і розложіть їх в пять купок. Так. Я ворожу часом з карт, як це часто буває у кожної старої жінки — оп, диви!" перервала себе й перевернула першу купку. „Каро. Це означає гроші. І червовий хлопець. Гарна карта".

„Ох", сказала пані МекЛірі з напруженням. „Дальше, прошу".

„Хлопець каро", сказала пані Маєрс і підняла другу купку. „Десятка червова, це значить подорож. Але тут, тут я бачу треф. Треф завжди віщує нещастя; але на кінці стоїть червова дама".

„Що це значить?" спитала пані МекЛірі схвильовано й широко розплющила очі.

„Знов каро", міркувала пані Маєрс над третою купкою. „Дитя моє, вам паде багато грошей, але я ще не знаю, чи ви будете подорожувати, чи хтось з близьких вам людей. Але хтось хотітиме вам перешкодити, старший чоловік —".

„Можливо, що мій — мій батько", промовила пані МекЛірі.

„Ось так воно й буде", сказала пані Маєрс урочисто. Давно вже я не бачила такої щасливої карти. За рік вийдете замуж, дуже багатий молодий чоловік, міліонер або купець одружиться з вами, однак раніш мусите побороти великі перешкоди; немолодий вже добродій буде причиною їх. По вінчанню виїдете далеко звідсіль, можливо, що й по той бік моря. — А тепер дістану від вас ґвінею на християнську місію у ніґрів".

„Дякую вам, пані Маєрс", сказала пані МекЛірі й добула фунт і шілінґ з гаманця; „але скажіть, будь ласка, що воно коштувалоб без перешкод?"

„Карт не можна підкупити", сказала пані Маєрс з гідністю.

„Це мені не подобається, ця ворожба мені не подобається", сказав пан МекЛірі й почухався розсіяно в голову. „Впрочім вона й не називається Маєрс, лиш Маєр і родом з Любеку. Бюсь в заклад пять проти один, що вона витягає такі відомости від людей, що їй до них засі. Я зголошу про це в уряді".

І пан МекЛірі доложив в уряді справді про це й дивним дивом там не злегковажили справи; і так сталося, що достойну паню Маєр покликано перед суддю, пана Келлея.

„Отже, пані Маєрс", сказав суддя, „як стоїть діло з вашим ворожбитством?"

„Господоньку, яж мушу з чогось жити, пане судде. В моїому віці не можу вже виступати в балеті".

„Гм. Тут є на вас скарга, що ви не знаєте свого ремесла. Це таке саме, колиб цукорник продавав цеглу замісць чеколяди. За ґвінею люди мають право вимагати порядної служби. Чому ви ворожете, коли не тямите цього?"

„Багато людей було вдоволених. Бачите, я ворожу завсіди людям речі, які їм мило слухати. Ця радість варта кілька шілінґів. А часом воно теж сповняється. Пані Маєрс, сказала мені якось одна жінка, ніхто мені так добре не ворожив як ви. Ця жінка живе в Сен Джонс і розводиться з чоловіком".

„Але тут є свідок проти вас — пані МекЛірі, розкажіть нам, що знаєте".

„Пані Маєрс вичитала з карт", забалакала швидко пані МекЛірі, „що я за рік одружусь! що мій чоловік буде великий багач і що я поїду з ним за море".

„Бо в другій купці карт находилась десятка треф, а це показує подорож", сказала пані Маєрс.

„Нісенітниці", пробурмовіє суддя. „Десятка треф — це надія. Подорож — це девятка треф. Коли при тім є сімка каро, тоді це віщує велику подорож, з якої буде зиск. Отже ви ворожили свідкови, що вона одружиться протягом року з багатим молодим чоловіком. Але пані МекЛірі вже три роки одружена з визначним комісарем поліції МекЛірі. Що скажете на це, пані Маєрс?"

„Милий Боже", сказала спокійно пані Маєрс, „цеж може трапитись. Пані сиділа напроти мене така причепурена, а ліва рукавичка її була подерта. З того можна заключити, що в неї нема зайвих грошей але вона радо хотілаб бути елеґантною. Вона сказала, що їй двацять літ, а їй найменше двацятьпять —".

„Двацять чотири", запротестувала пані МекЛірі.

„Все одно; отже вона радо вийшлаб заміж — знаєте, вона в мене видавалася за дівчину. Тому я й виложила їй карту, що віщувала їй багатого чоловіка — мені здавалось, що це їй буде до вподоби".

„А що ви мали на думці, коли згадували про перешкоди, про немолодого добродія й подорож за море?" спитала пані МекЛірі.

„Боже мій, требаж чимсь відплатити клієнтам за їхні гроші", сказала просто пані Маєрс.

„Досить", сказав суддя. „Пані Маєрс, ваша ворожба — це обман. І в картах треба тямити. Бувають ріжні теорії, але затямте собі, ніколи десятка треф не віщує подорож. Ви заплатите пятьдесять фунтів кари, так як ті, що підробляють середники поживи, або купці, що продають безвартісний товар. Дальше є підозріння, що ви шпигунка, але мені здається, що ви до цього не признаєтесь".

„Як в Бога вірую", гукнула пані Маєрс, але суддя перебив їй. „Добре, добре, облиште. Але тому, що ви чужинка, без справжнього заняття, політичні власти покористуються своїм правом і видалять вас з краю. Бувайте здорові, пані Маєрс. — Дякую вам, пані МекЛірі. — Але вам кажу, що поступаєте цинічно й безсовісно, коли таким способом — неправдиво — ворожите з карт. Затямте собі те, пані Маєрс".

„Така невдача", зітхнула пані Маєрс. „Тепер саме, коли справа починала добре йти".

Менш-більш за рік стрінув суддя Келлей комісаря МекЛірі. „Гарна погода", сказав суддя привітно. „Впрочім, як живеться вашій дружині?"

Пан МекЛірі скривлено всміхнувся. „Пані МекЛірі — я не знаю — ми розведені —".

„Що ви кажете", здивувався суддя.

„Так, заявився нечайно якийсь молодий пройдисвіт — міліонер, здається купець з Мельбурну — я хотів цьому перешкодити — але..." пан МекЛірі безнадійно махнув рукою. „Тиждень тому вони виїхали на пошлюбну подорож до Австралії".

(Переклала з чеського **Бурачинська.**)

РУМУНИ ВЖЕ ПРОСЯТЬСЯ.

АНКАРА (Туреччина), (ОНА). — Дипльоматичні кола в Анкарі мають вістку, що коло румунів зачинає бути зле. Кажуть, що відомий провідник селянської партії Юлю Маню звертався до представників Обєднаних Держав з просьбою, щоби вони не бомбардували румунських міст. Маню мав помиритися з Антонеску і цей правдоподібно вислав його благати Аліянтів, щоби вони здержались з бомбардуванням Румунії, бо нібито вона готова вийти з війни, але не може через те, що німці занадто вже вкорінилися в ній.

Якщо це правда, то видно, що румуни вже мають досить війни. Вони гадали, що злучившись з націстами, завоюють сусідні українські землі і будуть панувати, а тепер показалося, що пальці закороткі. Румуни втратили на советськім фронті велику масу людей і незлічиму кількість воєнного матеріялу, а результату ніякого. Правда, німці віддали румунам деякі українські землі, але вони великої користи з того не мають, бо з них кепські рільники. Румуни не вміють модерного способу господарки і віддані їм родючі українські землі стоять облогом. Розуміється, що німці дещо румунів підганяють і заставляють до роботи, але з того не багато потіхи, бо румунські селяни не звикли до систематичної праці. Вони управляли ріллю по старосвітськи і коли їм дали в руки рільничу машинерію і казали оперувати трактором, то багато селян мало заявити, що вони хочуть вертати додому.

Імперіялістичні пляни румунам не вдалися, а до того Гітлер дере з них останну шкіру. Він знищив найкращий цвіт румунського народу, ограбував Румунію економічно і, здається, взяв під свою контролю всю продукцію оливи. Якщо це правда, що румуни просяться, то знак, що вони остаточно набрали розуму, але вже мабуть трохи запізно. Бо як націсти вигравали, то румуни йшли з ними, а як переконалися, що Гітлер програє, то наставилися втікати й просяться, щоб їх не бити.

Аліянтські кола в Анкарі є тої думки, що Обєднані Держави скажуть румунам те саме, що й іншим ворогам: „Як хочете, щоби вас не бити, так приймайте безумовну здачу".

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125, відбудуться в неділю, 19. вересня, в год. 12:30 сполудне, в парохіяльній галі при Оклей і Райс ул. — А. Васильовська, предс.; К. Плетяк, кас.; І. Подола, секр., 849 N. Hoyne Ave.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 19. вересня, в годині 2. пополудні, в салі парохіяльній, 4950 Савт Павліна ул. — В. Горинець, предс.; І. Побуцький, секр.; А. Партика, кас.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКРАЇНСЬКА гр.-кат. парохія Пр. Діви Марії в **Мікізракс, Па.,** пошукує **кваліфікованого ДЯКОВЧИТЕЛЯ,** котрий провадив би добре українську діточу школу і був відповідним диригентом церковного хору. В інформаційних справах треба голоситися на адресу секретаря парохії: 178-

MIKE GURNIAK,
327 Helen St., McKees Rocks, Pa.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 27. серпня 1943. року помер
МИКОЛА КОРМАШ,
член Бр. Пресв. Богородиці, від. 9 У. Н. Союзу в Ст. Клер, Па.
Покійний походив із села Ванькова, повіт Ліско, Галичина. Оставив жену і 4. дітей; всі належать до У. Н. Союзу. Володимир і Йосиф є при американській армії, Марія і Іван дома. Похорон відбувся в вівторок, 31. серпня до церкви св. О. Николая в Ст. Клер, а відтак на український цвинтар св. О. Николая. — В. Й. П.!
М. Салак, секр.

Дня 31. серпня 1943. р. помер у 65 році життя
МИКОЛА НЕМИРІ,
член Бр. св. О. Николая, від. 99, У. Н. Союзу в Вілкс-Беррі, Па.
Покійний походив зо села Тарова, повіт Бережани, Західна Україна. Полишив у смутку дві пасирбиці і 1 пасирба. Похорон відбувся в пятницю, 3. вересня. — В. Й. П.!
П. Герман, секр.

ТАРЗАН, ч. 835. Блискавична акція.

Тарзан удав перед своїми ворогами, що він спить. Потім його мясні нагло взялися до акції.

З блискавичною скорістю ноги вдарили об стіл і перекинули його на ворогів.

На його щастя лямпа погасла. В темноті Тарзан крикнув до Зілі: „Скачи з вікна!"

Тимчасом сторожі кинулися шукати револьверів, аби здержати утечу.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

